

Θασίων

διμηνιαίο περιοδικό της Θάσου

γη

ΤΙΜΗ: 7 €

Για να ξέρεις προς τα πού αρμενίζει το νησί σου...

• ΕΤΟΣ Α • ΘΑΣΟΣ • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2016 • ΤΕΥΧΟΣ 6

Θασίων Γη

διμηνιαίο περιοδικό της Θάσου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ: Ένα επαναστατικό «Ρομάντζο».....	3
ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΣΤΗ ΘΑΣΟ	
Εγκρίθηκε ποσό 4.370.000 ευρώ για έργα αποκατάστασης και πρόληψης	5
Υπόμνημα θέσεων - προτάσεων της Περιβαλλοντικής Κίνησης Θάσου για την Β' φάση στάδιο Β2 του χωροταξικού σχεδιασμού	6
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΚΟΣΜΑΣ: Ο Τουρισμός στην Καβάλα και την Θάσο	10
ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΔΗΣ: Το Μετόχιο της Ιεράς Μονής Κουτλουμουσίου στο Κάστρο (1774-1927)	15
ΤΟΝΙ ΚΟΖΕΛΙ: Ο Θασίτης Επίδημος	22
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ: Ο ξενιτεμένος και η νοσταλγία (διήγημα).....	24
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΟΣ: Κωδικός «ENIGMA»: Αποστολή της «Θασίων Γη» στο κέντρο αποκρυπτογράφησης του Bletcley.....	31
ΔΗΜΟΤΙΚΑ	35
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τιτίβισμα στο Χρόνο (ποίηση).....	39
ΡΟΔΟΥΛΑ ΔΑΓΚΑΛΑΚΗ: Μην κλαίς (ποίηση)	40
π. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Θεολόγος της Θάσου (ποίηση).....	41
ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ: (ποίηση).....	42
ΚΟΥΚΙΔΕΣ... ..	43
ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ: Οι πειραταί και η Θάσος	48
ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΕΡΑΚΟΥΔΗΣ: Τα Θασίτ'κα	61

ΘΑΣΙΩΝ ΓΗ

διμηνιαίο περιοδικό της Θάσου

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ
ΩΤΗΡΗΣ ΓΕΡΑΚΟΥΔΗΣ

ΕΔΡΑ: ΠΟΤΟΣ 64002 ΘΑΣΟΣ

ΤΗΛ. 25930 52987

ΚΙΝΗΤΟ 6977 946257

e-mail: thasiong&otenet.gr

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΠΟΛΙΤΑΚΗΣ

Κλεΐτου 10, Καβάλα, τηλ. 2510 838321

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΡ. ΛΟΓ/ΜΟΥ 26094547481

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ: 40 €

ΔΗΜΟΣΙΟ - ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ: 100 €

ΕΥΡΩΠΗ-ΑΜΕΡΙΚΗ: 70 €

*Με ένα απλό τηλεφώνημα
στο 25930 52987 ή στο 6977 946257
μπορείτε να γίνετε συνδρομητής
στο διμηνιαίο περιοδικό της Θάσου*
ΘΑΣΙΩΝ ΓΗ

Ποταμιά 1916.
(Φωτ. από φωτογράφο
του συμμαχικού
στόλου).

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

Κωδικός Θάσου 25930

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ . . . . . 23918 & 23118

ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ

Λιμένα 22.222

Παναγίας 61.203

Θεολόγου 31211

Ποτού 53.194

Λιμεναρίων 51.235

Καλλιράχης 91.211

Κτηνιατρείο Θάσου 22.113

ΙΚΑ Λιμένα 22.128

ΙΚΑ Καβάλας 2510.250564

Κέντρο Υγείας Πρίνου 71.101

Αστυν. Τμήμα Λιμένα 22.500

Σταθμός Λιμεναρίων 51.111

Λιμεναρχείο Θάσου 22.106

Λιμενικός Σταθμός Πρίνου 71.390

Λιμενικό Φυλάκιο Λιμένα 22.355

Φυλάκιο όρμου Πρίνου 71.290

Λιμεναρχείο Καβάλας 2513505430

Πυροσβεστική Θάσου 23.199

Υδρευση Θάσου (ΔΕΥΑΘ) 24025

ΚΕΠ Λιμένα 23.664

ΚΤΕΛ Θάσου 22.162

ΚΤΕΛ Καβάλας 2510.222294

ΓΕΦ Θάσου 2593 359142

Δασαρχείο Θάσου 2313309799

Δασονομείο Ποτού 51.237

Ειρηνοδικείο Θάσου 22.777

ΙΚΤΕΟ Θάσου (Αστρίς) 25930 55020

Ταχυδρομείο Λιμένα 22.114

Ταχυδρομείο Λιμεναρίων 51.296

Ταχυδρομείο Πρίνου 71.200

Τράπεζα Πειραιώς Λιμεναρίων 51.382

Ολυμπιακή 2510225577, 223622

Αεροδρόμιο Χρυσούπολης

. . . . . 2591053271, 2591053372

Α.Ν.Ε.Θ. 22.694

ΤΟ ΜΕΤΟΧΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΟΥ ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ (1774-1927)

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

(ΜΕΡΟΣ 6^ο)

Γράφει ο Γιώργος Αυγουστίδης

(Για την αρχιτεκτονική δομή του κεφαλαίου που ακολουθεί, πολύτιμη υπήρξε η βοήθεια του φίλου και συναδέλφου Χιούτη Κώστα).

Η εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για τον επισιτισμό των μοναχών οδήγησε τα μοναστήρια του Αγίου Όρους στην απόκτηση σημαντικών αγροτικών εκτάσεων σε περιοχές εκτός του Άθω. Οι εκτάσεις αυτές αποκτήθηκαν με αφιερωτήρια, με δωρητήρια με αγορές. Ακόμη αποκτήθηκαν με χρυσόβουλα αυτοκρατόρων στη φεουδαρχική περίοδο του βυζαντίου, όπου οι φτωχοί αγρότες δεν είχαν καμία δικαιοδοσία στις εκτάσεις που καλλιεργούσαν με τον ιδρώτα τους. Χαρακτηριστικό είναι το Χρυσόβουλο του Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγου του 1394, με το οποίο ολόκληρη η Θάσος δωρίζεται στην Ι. Μ. Παντοκράτορος.

Τα μοναστήρια για το λόγο αυτό, ανοικοδόμησαν κτιριακές εγκαταστάσεις, διέθεταν αριθμό μοναχών, χρηματοδοτούσαν εργασίες για τις καλλιέργειες, συντηρούσαν γενικά τα μετόχιά τους σε όλες τις ανάγκες τους. Ακόμη ανέπτυξαν ιδιαίτερες σχέσεις με τις τοπικές κοινωνίες και την τότε Τουρκική αρχικά και Τουρκοαιγυπτιακή στη συνέχεια εξουσία, ώστε τα μετόχια τους να επιτελούν απρόσκοπτα το σκοπό της ίδρυσής τους.

Η ιερά Μονή Κουτλουμουσίου εφαρμόζοντας την ίδια πρακτική της οργανωμένης διαχείρισης, ίδρυσε το μετόχι της στη Θάσο στην περιοχή του ορεινού χωριού Κάστρο για να εξασφαλίσει στην αρχή την παραγωγή ικανής ποσότητας ελαιολάδου και βρώσιμων ελιών, στη συνέχεια και άλλων προϊόντων. Έχουμε ήδη αναφέρει σε προηγούμενες δημοσιεύσεις ότι η ίδρυσή του πρέπει να τοποθετηθεί στο τελευταίο τέταρτο του 18^{ου} αιώνα. Αρχικά περιλάμβανε μικρή διώροφη κατοικία για τους μοναχούς και ενσωματωμένη μικρή εκκλησία αφιερωμένη στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος. Η κατοικία επικοινωνούσε απευθείας με την εκκλησία με εσωτερική πόρτα. Στη συνέχεια οργανώθηκαν ακόμη καλύτερα. Έκτισαν ζυμωτήριο με φούρνο, στάβλο για το μουλάρι, κατασκεύασαν στέρνα για τη συγκέντρωση και αποθήκευση του νερού, και σε ελάχιστη απόσταση μνημειακή βρύση για την οποία γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος. Όλα αυτά τα γνωρίζουμε

από την σύντομη καταγραφή των περιουσιακών στοιχείων του μετοχίου έτους 1894 του προεστού Φίλιππα Κρητικού. «τα όσα υπάρχουν μέσα εις τον πέργυρον: η εκκλησία με εν παράθυρον, το επίλοιπον σπίτι με δύο καύγιες (σημ. δωμάτια-κελιά) και εν παράθυρον εις κάθε καύγια, το επίλοιπον σπίτι με τρία παράθυρα και δύο ντουλάπια έτερα δύο σπίτια το εν είναι η ζύμη, το δε άλλο βάνομε το μουλάρι ...»

Όσο η Ιερά Μονή ακολουθούσε το ιδιόρρυθμο σύστημα, το διακόνημα του μοναχού διαχειριστή (οικονόμος), ήταν αμειβόμενο έχοντας συμφωνημένο χρονικό ορίζοντα. Με την καθιέρωση του κοινοβιακού συστήματος στην Ιερά Μονή του Κουτλουμουσίου το 1856, βασικός επόπτης της διαχείρισης του μετοχίου υπήρξε η εκάστοτε διοίκηση της Μονής, η οποία χρησιμοποιούσε ως εκπροσώπους διορισμένα μέλη της αδελφότητας. Οι εκπρόσωποι αυτοί με την μόνιμη παρουσία τους στο μετόχι, προσέφεραν πολύτιμες υπηρεσίες στο κεφάλαιο αυτό του αγιορείτικου βίου.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Στο μοναστηριακό περιβάλλον το διακόνημα της διαχείρισης ενός μετοχίου είχε ως εντολοδόχο τον οικονόμο μοναχό. Όταν οι περιστάσεις το επέβαλαν αναπτυσσόταν γύρω από αυτόν ένα πλέγμα συνεργατών, οι οποίοι είχαν βοηθητικούς ρόλους και μπορεί να ήταν μοναχοί ή λαϊκοί.

Τα κριτήρια με τα οποία αναλάμβανε κάποιος την οικονομία του μετοχίου δεν αποσαφηνίζονται από τις πηγές που διαθέτουμε. Ανιχνεύεται όμως η επιθυμία της διοίκησης της Ιεράς Μονής Κουτλουμουσίου ο οικονόμος να είναι άξιος, εγκρατής, συνεργάσιμος χωρίς να του ανατίθενται και ιερατικά καθήκοντα, συχνά, όμως, όπως φαίνεται από το αρχειακό υλικό της μονής ο κανόνας αυτός δεν τηρούνταν απαρέγκλιτα.

Από τα έγγραφα που έχουμε στη διάθεσή μας το μετόχι της μονής στο Κάστρο διέθετε οικονόμο από το 1865, τον Αρσένιο, σίγουρα θα πρέπει να αναφέρονται και παλαιότεροι αφού δεν φωτοτύπησα όλα τα έγγραφα του σχετικού φακέλου της Μονής.

Σε επιστολή που στέλνουν οι κάτοικοι του Κάστρου μικροί και μεγάλοι με ημερομηνία 22 Μαρτίου 1861 εκθειάζεται η εργατικότητα του παπά κυρ Αναστάσιου, ο οποίος πολλούς κόπους κατέβαλε και καταγίνεται κάθε ημέραν πώς να ωφελήσει και προικίσει το ενταύθα μετόχιον. Η επιστολή αυτή τελειώνει με την υπογραφή αδάμ και την γενική επιβεβαίωση όλων των κατοίκων του Κάστρου. Άρα το 1861 υπήρχε ικανός μοναχός, ο παπά Αναστάσιος που φρόντισε πολύ για το μετόχι. Ερωτηματικό αποτελεί το όνομα αδάμ αν πρόκειται για όνομα η για βραχυγραφία λέξης.

Επειδή αυτή η επιστολή παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον τη μεταγράφουμε ως έχει:

Την υμετέρα και σεβαστήν μοι πανουσιολογιότητα ταπεινώς προσκυνούμε μικροί και μεγάλοι γονυπετώσασπαζόμεθα την αγίαν σας δεξιάν.

Με το παρόν μας σπεύδομεν να σας ιδοποιήσωμεν χάριτι θεία και διευχών σας υγιαίνομεν μέχρι τούδε. Επομένως σας ιδοποιούμεν δια τον ενταύθα συνάδελφόν σας παπά κυρ Αναστάσιον ο οποίος πολλούς κόπους κατέβαλε και καταγίνεται κάθε ημέρα πώς να στολίσει και προικίσει το ενταύθα μετόχιόν σας και ελπίζομεν εις την βοήθειαν της θείας Μεταμορφώσεως ότι θέλει αποκατασταθεί εντός ολίγου μία μικρά ....ο ευλογημένος νύκτα και ημέρα δεν στέκεται, χωράφια ηγόρασε, στέρνα μεγάλη άνοιξε, με την ευχήν την δική σας εβγήκε πολύ νερό, με τη θεία βοήθειαν θέλει αποκατασταθεί μπακτσές καλότατος, τον οποίον τον έσπειρε και μπακτσιαβάνον έβαλε, συκαμινιές (=μουριές) εφύτεψε πολλές, από αυτές δηλαδή τις συκαμινιές ζει ο τόπος μας με το να ετιμήθη το κουκούλιον, πολύ χαρά το έχομεν πρώτον ότι το άγιον μοναστήριον θα έχει μεγάλην βοήθειαν και υπόληψιν ομοίως και ημείς, θα μένει καύχημα εις την χώραν μας και οι χριστιανοί βλέποντας θα παρακινούνται εις την ελεημοσύνην περισσότερον. Ταύτα και ξαναπροσκυνούμεν της πανουσιολογιότητός σας. Τη 22 Μαρτίου 1861 αδάμ.

Άπαντες οι κάτοικοι της χώρας μας μικροί και μεγάλοι ταπεινώς προσκυνούμεν.

Πάντως από το 1865 και μετά οι πληροφορίες για την προσωπογραφία της διαχείρισης του μετοχίου πυκνώνουν και σκιαγραφούν την οργανωμένη πλέον προσπάθεια της Μονής για τη διαχείριση των κτήσεών της στη Θάσο.

Κάστρο 1970. Μπροστά στο κιόσκι.

Η αποστολή του οικονόμου μοναχού ήταν συνυφασμένη πρώτιστα με την ελαιοπαραγωγή. Ο βασικός κύκλος των εργασιών εκεί περιλάμβανε τη καλλιέργεια των δέντρων, την ελαιοσυλλογή, την μεταποίηση και την αποστολή του λαδιού και των βρωσίμων ελαίων στο μοναστήρι. Άλλες ασχολίες για τον οικονόμο του μετοχίου αποτελούσαν: Η καλλιέργεια αμπελιού για την παραγωγή κρασιού και τσίπουρου. Η εκτροφή μεταξοσκωλήκων και η παραγωγή εξαιρετικής ποιότητας μεταξιού, όπως παρατηρούμε στο παραπάνω έγγραφο... συκαμινιές (=μουριές) εφύτεψε πολλές, από αυτές δηλαδή τις συκαμινιές ζει ο τόπος μας με το να ετιμήθη το κουκούλιον, πολύ χαρά το έχομεν πρώτον ότι το άγιον μοναστήριον θα έχει μεγάλην βοήθειαν και υπόληψιν ομοίως και ημείς. Η μελισσοκομία και η εξαγωγή κεριού αποτελούσαν από τις πιο συχνές ασχολίες που συναντούμε στα αθωνικά έγγραφα, ακόμα η μέριμνα για συγκέντρωση δαδίου από τα πευκοδάση της Θάσου, απαραίτητο προσάναμμα για τα μοναστήρια,.. Ήθελα να σας στείλω (γράφει ο μοναχός Αρσένιος σε επιστολή του το 1871 προς το μοναστήρι) και μερικόν δαδί και την φλούδα όπου με εγράφετε, αλλά ο καπετάν Κυριακός αναχώρησε βιαστικά από τη σκάλα (τα σημερινά Λιμενάρια) βιαζόμενος (εννοεί από το ενδεχόμενο κακοκαιρίας). Άλλος Οικονόμος αναφέρεται σε έγγραφο του 1880: πάτερ Χαρίτων ιδού οπού σας γράφω τα όσα ευρήκαμε εις το μετόχιο μαζί με τον πάτερ οικονόμον Δωρόθεον και καθώς θέλει σας πληροφορήσει...

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Activum Group

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΑΨΑΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Διευθυντής Σπουδών
Φιλόλογος Α.Π.Θ.

ΕΥΚΑΡΠΙΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ
Εθν. Αντιστάσεως 17 & Πολυτεχνείου
2310 681414 - 6949 934997
neaeftkarpia@activum.gr

ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

Γιώργος Β. Αγγελίδης

Μελέτη
Εγκατάσταση
Διεκπεραίωση
Προμήθεια
Συντήρηση

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΠΟΤΟΣ ΘΑΣΟΥ
Τηλ.: 25930 52479 & 51778
Κιν.: 6973 940145

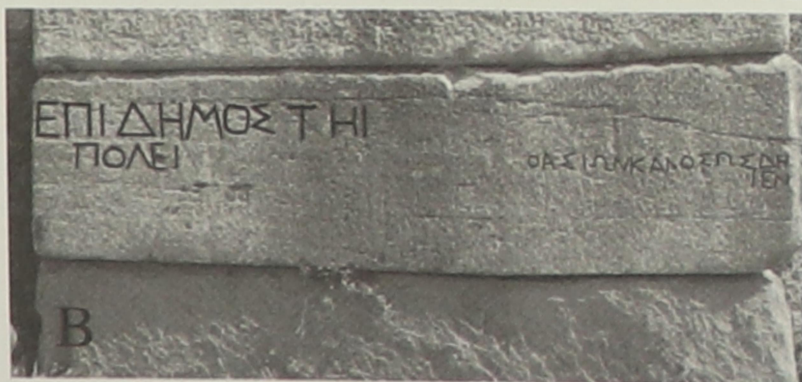
Ο Θασίτης Επίδημος

Γράφει ο Τόνι Κοζέλι

Γύρω στο 420 π.Χ., στην Πύλη του Σιληνού, ο ΕΠΙΔΗΜΟΣ αποφάσισε να ανυψώσει περίπου 1 μ. την πύλη μαζί με το δρόμο και το ανάγλυφο του Σιληνού. Στην πραγματικότητα επανοικοδόμησε όλη την κατασκευή με δικά του χρήματα και την δώρισε στην πόλη της Θάσου. Ο λόγος αυτής της επανακατασκευής ήταν χρηστικός, εφόσον τα νερά και τα φερτά υλικά από το βουνό συσσωρεύονταν μπροστά στην είσοδο της Πύλης καθιστώντας την μη

εικ. 1α

λειτουργική. Έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος ώστε να μπορούν οι πολίτες να εισέρχονται στο χώρο, και ο Επίδημος ικανοποίησε αυτή την ανάγκη. Όταν ολοκληρώθηκε η κατασκευή, στο δυτικό μέρος ενός αρχιτεκτονικού μέλους, τοποθετημένου ψηλά, απέναντι από το ανάγλυφο, χάραξε την επιγραφή εικ. 1α):

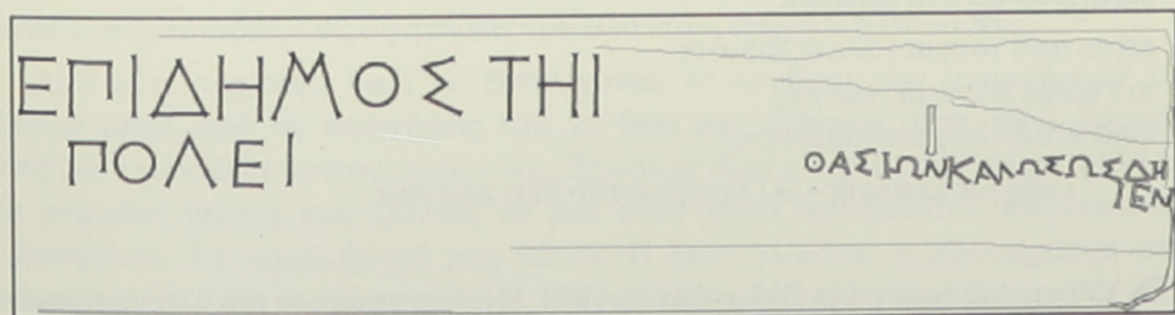
ΕΠΙΔΗΜΟΣ ΤΗΙ
ΠΟΛΕΙ

Κατά τις ανασκαφές του 1926 στη Πύλη του Σιληνού βρέθηκε ο όγκος αυτός με την επιγραφή, αλλά ο αρχαιολόγος H. Seyring διαβάζει την επιγραφή ΕΚΑΤΗΣ, στην θέση ΕΠΙΔΗΜΟΣ ΤΗΙ ΠΟΛΕΙ, άποψη που είναι δημοσιευμένη σε πολλά άρθρα.

Μετά από ένα περίπου αιώνα, φαίνεται ότι ανέκυψε εκ νέου του πρόβλημα της εισόδου, με τα νερά και τα φερτά υλικά, και οι υπεύθυνοι της πόλης αποφάσισαν ότι πρέπει να υψώσουν την Πύλη και το δρόμο γύρω στο 1 μ. Η επιγραφή του ΕΠΙΔΗΜΟΥ μετακινείται πλέον χαμηλότερα, και κατονομάζεται από τους εισερχόμενους στην αρχαιότητα.

Μετά από χρόνια κάποιος Θάσιος(;) στα δεξιά του ίδιου όγκου, με μικρότερα γράμματα και αναδίπλωση, χάραξε την επιγραφή (εικ. 1β):

ΘΑΣΙΩΝ ΚΑΛΟΣ ΩΣ ΔΗ
ΙΕΝ

εικ. 1β

Την επιγραφή ΘΑΣΙΩΝ ΚΑΛΟΣ ΩΣ ΔΗ ΙΕΝ, ο H. Seyring την βλέπει αλλιώς.

Στο δεξί τμήμα δεν διαβάζει ΘΑΣΙΩΝ. Το Θ δεν το διαβάζει καθόλου, το Α το διαβάζει ως Ω, το οποίο, όμως, προστέθηκε αργότερα. Τα υπόλοιπα είναι όμοια, αλλά χωρίς τα τελευταία γράμματα της κάθε σειράς, δηλαδή το Η και το Ν.

ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΑΙ ΚΑΙ Η ΘΑΣΟΣ

Μέρος 2ο

Ἡ Ποταμιά, τὴν ὁποίαν συναντιᾶ κανεῖς κατερχόμενος ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς νήσου, κεῖται ἐντὸς χαράδρας, διασχίζεται ὑπὸ ρεύματος καὶ εἶναι σχεδὸν σκεπασμένη ἀπὸ πυκνοτάτην βλάστησιν³. Δὲν εὐρέθησαν δὲ εἰς αὐτὴν ἀρχαιότητες⁴.

Ὁ Θεολόγος, τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ χωρία τῆς νήσου, κεῖται εἰς τὸ μέσον τοῦ νοτίου ἡμίσεος αὐτῆς⁵. Εἶναι τὸ πλεον ἀπομακρυσμένον ἀπὸ τὴν παραλίαν χωρίον — ἀπέχει ἀπὸ τὸ πλησιέστερον ἐκ τῶν πέντε ἐπινείων του, τὸν Ποτόν⁶, δύο ὥρας —, χωρίζεται δὲ ἀπ' αὐτῆς μὲ ὑψηλὰ ὄρη.

¹ Perrot, Mémoire σελ. 69.

² Conze, Reise σελ. 27.—Perrot, Mémoire σελ. 84.

³ Prokesch—Osten, Denkwürdigkeiten und Erinnerungen aus dem Orient τόμ. 3 ἐν Στουτγάρδη 1837 σελ. 621.—Σχινᾶ, ὁδοιπ. σημ. Μακεδ. τευχ. 3 σελ. 860.—Ὁ Löhner (die Insel Thasos ἐν Μονάχῳ 1875 σελ. 20), ὁ ὁποῖος ἀφ' ὑψηλοῦ εἶδε τὴν Ποταμιάν, λέγει ὅτι κεῖται οἶονεὶ τεθαμμένη κάτω ἀπὸ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων. Πράγματι δὲ τοιαύτην ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ τὸ χωρίον, ὅταν τὸ βλέπη τις ἀφ' ὑψηλοῦ.

⁴ C. Fredrich, Thasos ἐν ταῖς Mitteilungen des Kaiserlichen deutschen archäologischen Instituts τόμ. 32 (1908) σελ. 244.

⁵ Prokesch—Osten, Denkwürdigkeiten τόμ. 3 σελ. 622.

⁶ Ἄνακριβῶς τοποθετεῖται εἰς τὸν χάρτην τοῦ ἀυστριακοῦ ἐπιτελείου ὁ Ποτός εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου. Ποτός καλεῖται τὸ ἐπίνειον καὶ ἕκτασις γῆς μόλις ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἐκτεινομένη μακρὰν τῆς παραλίας. Ὁ Conze (εἰς τὸ τέλος τῆς πραγματείας του, ὅπου δημοσιεύει καὶ χάρτην τῆς νήσου εἰς τὸν πίνακα 1) καὶ ὁ Perrot (εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου του) τοποθετοῦν ὀρθῶς τὸν Ποτόν εἰς τὴν παραλίαν.—Ὁ Σχινᾶς (σελ. 846) ἀριθμεῖ εἰς πέντε τὰ ἐπίνεια τοῦ Θεολόγου (Κοῖνυρα, Ἄλική, Θημωνιά, Ἀστρίς, Ποτός) ὀρθῶς. Παραθέτων ὁμως κατωτέρω (σελ. 848) πίνακα τῶν χωρίων τῆς νήσου μετὰ τῶν ἐπινείων τῶν ἀναγράφει (κατὰ παραδρομὴν) τέσσαρα καὶ παραλείπει νῦ ἀναφέρει τὸ ἐπίνειον Ἀστρίς.

Κεῖται ἐντὸς χαράδρας, τὴν ὁποίαν σχηματίζει τὸ πρὸς νότον ὄρος Κουφόκαστρον καὶ ἄλλο, πρὸς τὰ ΒΔ. τοῦ χωρίου ὑψούμενον. Δὲν φαίνεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Περιβάλλεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος καρυῶν, κακαδιῶν, μορεῶν, δαμασκηνεῶν, ροδακινεῶν καὶ ἄλλων, αἱ δὲ οἰκίαι του καλύπτονται ἀπὸ τὸ φύλλωμα τῶν δένδρων¹. Ὅπως δὲ ἡ Παναγία, οὕτω καὶ ὁ Θεολόγος ἔχνη ἀρχαιοτήτων δὲν παρουσιάζει². Διὰ δὲ τὴν ἀσφαλῆ τοποθεσίαν του ὁ Θεολόγος ὑπῆρξε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς πειρατείας καὶ πρωτεύουσα τῆς νήσου³. Μ' ὅλα ταῦτα κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ἠνωχλήθη ὑπὸ τῶν πειρατῶν, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Τὸ χωρίον Κάστρον κεῖται εἰς τὸ μέσον σχεδὸν ὅλης τῆς νήσου, ὡς μία ἐκ λίθων φωλεὰ ἐπὶ τῆς ὀξείας κορυφῆς ὄρους⁴, ἡ ὁποία πρὸς νότον μὲν κατέρχεται ἀποτόμως, καταλήγει δὲ εἰς χαράδρας πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς, κατερχομένη ἠρέμωσ. Κανὲν ἔχνος ἀρχαῖον δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ χωρίον τοῦτο⁵. Φαίνεται δὲ ὅτι κατὰ τὰ τέλη τοῦ μεσαίωonos οἱ κάτοικοι τῆς νήσου συνώκισαν τὸ Κάστρον ἀποβλέψαντες εἰς τὴν ὀχυρότητα τῆς θέσεως. Οἱ ἀρχαῖοι Θάσιοι προετίμων τὰς παραλίας ἀπὸ τὰ ὄρεινὰ καὶ ἄγωνα μέρη τοῦ

¹ Σχινᾶ, ὁδοιπ. σημ. Μακεδ. τεῦχος 3 σελ. 861 καὶ 862.

² Perrot, Mémoire, σελ. 84.

³ Perrot, Mémoire σελ. 61 καὶ 62. Κατὰ τὸν Perrot (Mémoire σελ. 70) ὁ Θεολόγος ἦτο ἡ πρωτεύουσα τῆς Θάσου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἡ δὲ Παναγία ὠρίσθη ὡς πρωτεύουσα μόνον ἀφοῦ ἐξηφανίσθη ἡ πειρατεία καὶ ἐπανῆλθεν ἡ κατὰ θάλασσαν ἀσφάλεια.

⁴ Prokesch-Osten, Denkwürdigkeiten τόμ. 3 σελ. 624. — Löhner, die Insel Thasos σελ. 31. — Emm. Miller, Le mont Athos, Vato-pédi, l'île de Thasos ἐν Παρισίοις 1889 σελ. 192.—Δὲν φαίνεται ἀκριβὲς τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Conze (Reise σελ. 37) ὅτι τὸ Κάστρον κεῖται ἐπὶ εὐρείας ἠρέμωσ, καταπιπτούσης ράχεωσ. Καὶ ὁ Σχινᾶς (Ὅδοιπ. σημ. Μακεδ. τεῦχ. 3 σελ. 864) ἐσφαλμένωσ λέγει ὅτι τὸ Κάστρον κεῖται ἐν μέσῳ ὀπωροφόρων δένδρων.

⁵ Κατὰ τὸν Conze (Reise σελ. 37) ὁ Prokesch-Osten παρετήρησεν εἰς τὸ Κάστρον ἔχνη συνοικισμοῦ ἀρχαίων ἐλληνικῶν χρόνων. Ὁ ἴδιος ὁμωσ τίποτε δὲν εἶδεν. Καὶ ὁ Perrot (Mémoire σελ. 97) λέγει ὅτι ἀπίθανον εἶναι ὅτι ἀφῆκαν οἱ ἀρχαῖοι τὰ γόνιμα παράλια καὶ τὰς κοιλάδας διὰ τὰ ἐγκατασταθοῦν μακρὰν τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῆς τραχείας ταύτης κορυφῆσ.

ἔσωτερικοῦ τῆς νήσου, ἐγνώριζον δὲ τόσον καλὰ νὰ ἐκλέγουν τὰς καταλλήλους διὰ τοὺς συνοικισμοὺς των τοποθεσίας, ὥστε ἀπίθανον εἶναι ὅτι ἐγκατεστάθησαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης, τὴν ὁποίαν δέρουν οἱ ἄνεμοι, καὶ ἡ ὁποία μόνον λίθους καὶ θάμνους ἔχει τριγύρω της. Ὅταν μόνον ἐπῆλθον δυστυχίαι μεγάλαι καὶ τυραχαὶ ζωνηρόταται, οἱ κάτοικοι κατέφυγον ὡς εἰς ἄσυλον εἰς τὰ ὕψη ταῦτα ¹.

Τὸ χωρίον Μαριῆς κεῖται εἰς τὸ βάθος κοιλάδος. Διὰ νὰ φθάσῃ δὲ κανεὶς εἰς αὐτὸ πρέπει πεζὸς νὰ διέλθῃ ὁδὸν δύσβατον ². Ἀπέχει μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τὸ ἐπίνειόν του καὶ δὲν φαίνεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν ³. Καὶ εἰς τὸ χωρίον τοῦτο κανὲν ἔχνος ἀρχαῖον δὲν σώζεται ⁴.

Ἡ Κακὴ Ράχη, χωρίον κείμενον εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς νήσου, ἀπέχει τρία τέταρτα τῆς ὥρας ἀπὸ τὴν θάλασσαν ⁵. Εἶναι δὲ ὅλως διόλου χωρίον μεταγενέστερον ⁶.

Ὁ Σωτῆρος ἀπέχει ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τὴν θάλασσαν ⁷.

Τὸ χωρίον Καζαβίτι ⁸ ἀπέχει τρία τέταρτα τῆς ὥρας ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Εἶναι κτισμένον ἐπὶ ἀποκρήμνου κατωφρείας, ἐντὸς κοιλάδος πλατείας, ἡ ὁποία κατέρχεται πρὸς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὸ ὄρος τοῦ Ἁγίου Ἡλίου, καὶ ἐντὸς δάσους πυκνοῦ. Αἱ δὲ οἰκίαι καὶ τῶν δύο συνοικιῶν αὐτοῦ,

¹ Perrot, Mémoire σελ. 71.

² Miller, le Mont Athos κτλ. σελ. 192.—C. Fredrich, Thasos ἐν Mitteilungen des Kaiserlich deuts. arch. Inst. τόμ. 32 σελ. 239.

³ Σχινᾶ, ὄδοιπ. σημ. Μακεδ. τευχ. 3 σελ. 865.

⁴ Ὁ Conze (Reise σελ. 38) εἶδεν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἐν ἀνάγλυφον καὶ μίαν ἐπιγραφὴν. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἀνάγλυφον ἐβεβαιώθη ὅτι εὐρέθη πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ πλησίον τοῦ ἐπινείου τοῦ χωρίου, εἰς τὴν θέσιν Σκεπαστό, καμμίαν δὲ δὲν εἶχεν ἀμφιβολίαν ὅτι καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἐκομίσθη ἐκεῖ ἄλλοθεν.

⁵ Σχινᾶ, ὄδοιπ. σημ. Μακ. τευχ. 3 σελ. 865.

⁶ Perrot, Mémoire σελ. 97.

⁷ Σχινᾶ, ὄδοιπ. σημ. Μακεδ. τευχ. 3 σελ. 866.

⁸ Τὸ χωρίον προφέρεται Καζαβίτι καὶ ὄχι Καζαβίδι, ὅπως τὸ γράφει ὁ Σχινᾶς. Γραῖαι γυναῖκες προφέρουν Χαζαβίτι (πληροφορία Κ. Δημητριάδου ἱατροῦ εἰς τὸν Λιμένα).

εἰς τὰς ὁποίας χωρίζεται ἀπὸ ρεῦμα, καλύπτονται ἐν μέρει ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῶν τριγύρω των δένδρων ¹.

Τὸ χωρίον Βουλγάρο ἀπέχει ἀπὸ τὸ ἐπίνειόν του, τὴν Βουλγάρικην καλουμένην Σκάλαν, τρία τέταρτα τῆς ὥρας ².

Ὡστε καὶ τὰ ἐννέα χωρία τῆς νήσου εἶνε κτισμένα μακρὰν τῆς παραλίας, ἐπὶ τοποθεσιῶν δυσπροσίτων καὶ ἀφανῶν (κατὰ τὸ πλεῖστον) ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἦσαν ἐκτεθειμένα εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν πειρατῶν, αἱ ὁποῖαι πάντοτε ἐπέκειντο ἀπειλητικαί ³. Καὶ εἶναι μακρὰν τῆς παραλίας κτισμένα, ἐνῶ οἱ γονιμώτατοι ἀγροὶ εἶναι πλησίον αὐτῆς. Διὰ τοῦτο οἱ ἰδιοκτῆται τῶν ἀγρῶν τούτων εἶναι ἠναγκασμένοι κατὰ τὴν συγκομιδὴν νὰ μεταφέρουν τοὺς καρποὺς εἰς τὸ μεσόγειον χωρίον, τὸ εἰς ἀπόστασιν ὠρῶν πολλάκις ὀλοκλήρων κείμενον μακρὰν τῶν ἀγρῶν ⁴.

Σήμερον δὲ ὅτε πλέον οἰοσδήποτε φόβος ἀπὸ τῶν πειρατῶν ἐξέλιπεν, ἤρχισαν νὰ πυκνώνωνται πλησίον τῆς θαλάσσης συνοικισμοί. Τοῦ Λιμένος λ. γ. ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει μὲ τὸν καιρὸν ⁵. Τὸ δὲ Κάστρον εἶναι σχεδὸν ἐγκα-

¹ Prokesch - Osten, Denkwürdigkeiten τόμ. 3 σελ. 625. — Conze, Reise σελ. 40. — Perrot, Mémoire σελ. 70. — Σχινᾶ, Ὀδοιπ. σημ. Μακεδ. τευχ. 3 σελ. 866. — C. Fredrich, Thasos ἐν Mitteilungen des Kaizerl. deuts. arch. Inst. τόμ. 32 σελ. 238.

² Σχινᾶ, Ὀδοιπ. σημ. Μακεδ. τευχ. 3 σελ. 867.

³ Cousinery, Voyage dans la Macédoine, contenant des recherches sur l'histoire, la géographie et les antiquités de ce pays ἐν Παρισίοις 1831 σελ. 104.

⁴ Löher, die Insel Thasos σελ. 58.

⁵ Ὁ Prokesch—Osten (Denkwürdigkeiten τόμ. 3 σελ. 612), ὁ ὁποῖος διέτριπεν εἰς τὴν Θάσον τῷ 1828, λέγει ὅτι τότε ὁ Λιμένας εἶχε μόνον μίαν οἰκίαν, δύο καλύβας καὶ ἐν καπηλεῖον. Ὁ Grisebach (Reise durch Rumelien und nach Prussa im Jahre 1839 ἐν Γοτίγγη 1841 σελ. 212) λέγει ὅτι ὁ Λιμένας εἶχε (τῷ 1839) 12 οἰκίας. Παραδόξως ὁμως ὁ Conze (Reise σελ. 3) ἀναφέρει μόνον 6 οἰκίας (τῷ 1858). Ὁ Σχινᾶς (Ὀδοιπ. σημ. Μακεδ. τευχ. 3 σελ. 851), ὁ ὁποῖος ἦτο εἰς τὴν Θάσον ὀλίγον ἴσως πρὸ τοῦ 1887, ἀναφέρει 30 οἰκοδομὰς εἰς τὸν Λιμένα. ἐκ τῶν ὁποίων 12 ἦσαν παντοπωλεῖα. Ὁ Launay (Chez les Grecs de Turquie, ἐν Παρισίοις 1897, σελ. 128), κατόπιν τοῦ Σχινᾶ μεταβάς

ταλελειμμένον. Διότι ἐκ τῶν κατοίκων του ἄλλοι μὲν κατή-
κισαν τὰ Λιμενάρια—τὸ ἐπίνειον αὐτοῦ,—ἄλλοι δὲ τὶς Κα-
λύβες ἢ τὴν Μέσην, ἢ ὁποῖα ἀπέχει δέκα μὲν μόλις λεπτὰ
τῆς ὥρας ἀπὸ τὰ Λιμενάρια, μίαν δὲ καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ
τὸ Κάστρον¹.

Μὲ τὸν καιρὸν δὲ καὶ ἄλλων χωρίων οἱ κάτοικοι θὰ
ἰδρῦσουν, πιθανώτατα, τοὺς συνοικισμοὺς των, ἀφήνοντες
τὰ ὄρη, πλησίον τῆς θαλάσσης, ὅπου μόνον ὑπάρχει ἡ καλ-
λιεργήσιμος, γόνιμος γῆ, ὅπου ἢ διὰ θαλάσσης συκοινω-
νία παρέχει πολλὰς ἀνέσεις εἰς τὸν βίον καὶ εὐκολίας εἰς
τὰς ἐργασίας των, ἐνῶ ἢ μεσόγειος χώρα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ
πλεῖστον ὄρεινή, διαρρέεται δὲ μόνον ἀπὸ ξηρανομένους
χειμάρρους².

Ὅχι δὲ μόνον ἠμποδίσθη ἡ ἰδρυσίς πλησίον τῆς θαλάσ-
σης συνοικισμῶν κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς καὶ τοὺς νεωτέ-
ρους χρόνους, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπάρχοντες κατεστράφησαν ἢ ἐγ-
κατελείφθησαν ἀναμφισβητήτως ἔνεκα τῶν συχνῶν καὶ ἀφο-
ρήτων πειρατικῶν ἐπιδρομῶν. Τῶν συνοικισμῶν δὲ τούτων
διεσώθησαν μέχρι σήμερον ἴχνη πλεον ἢ καταφανῆ.

Καὶ ἀναφέρομεν πρῶτον ὅτι ἡ νοτιὰ παραλία τῆς νήσου
ἀπὸ τῶν Κοίνυρων καὶ κάτω — τὰ Κοίνυρα ἦσαν πόλις τῆς
Θάσου ἀντικρὺ τῆς Σαμοθράκης³ — περιέχει τοπία, σήμε-

εἰς τὴν Θάσον καὶ πρὸ τοῦ 1897, ὑπελόγησε περὶ τὰς 50 τὰς οἰκίας τοῦ Λιμένος.
Σήμερον αἱ οἰκίαι τοῦ Λιμένος ὑπερβαίνουν τὰς 100, καμμία δὲ ἀμφιβολία δὲν
ὑπάρχει ὅτι θὰ αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς των τάχιστα.

¹ Ἦδη ὅτε ἦτο ὁ Conze εἰς τὴν Θάσον (Μάϊος τοῦ 1858), οἱ κάτοικοι τοῦ
Κάστρου εἶχον ἀρχίσει νὰ συνοικίζωνται εἰς τὴν Μέσην. Ὅρθῶς δὲ προεἶπε
τότε ὁ γερμανὸς ἀρχαιολόγος ὅτι θὰ ἐγκαταλειφθῇ τὸ Κάστρον καὶ θὰ κατοι-
κηθῇ ἢ κοιλάς. (Conze, Reise σελ. 36).

² Conze, Reise σελ. 25—Löher, die Insel Thasos σελ. 19.

³ Τὰ Κοίνυρα ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος 6,47. Σήμερον ὁ λαὸς τὴν τοποθεσίαν
καλεῖ κατὰ θηλυκὸν γένος (ἢ Κοίνυρα).

ρον ἐγκαταλελειμμένα, κατφκημένα δὲ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ τὸν μεσαίωνα. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὰ ὀνόματα, τὰ ὁποῖα σήμερον φέρουν τὰ τοπία ταῦτα, δὲν μνημονεύουν οἱ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ καὶ γεωγράφοι. Ἄλλ' ὁμως καμμίαν δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἀμφιβολίαν ὅτι αἱ ὀνομασίαι αὗται εἶνε ἀρχαῖαι. Μᾶς βεβαιώνει περὶ τούτου τὸ ἔτυμόν των καὶ ἡ καθόλου φυσιογνωμία των.

Ἐνῶ δὲ τὰ ὀνόματα τῶν σημερινῶν χωρίων ἀνήκουν εἰς τοὺς νεοελληνικοὺς χρόνους, ἐνῶ ἐξεγείρουν χριστιανικὰς ἀναμνήσεις ἢ εἶνε ὀνόματα ἰταλικά — βουλγαρικὸν ἔν μόνον, — ἢ Θημωνιά, ἢ Ἄλική, ἢ Ἀστρίς, ὁ Ποτὸς — τοπωνύμια τῆς νοτίας παραλίας — εἶναι κῶμαι τῆς Θάσου τῶν ἑλληνικῶν καὶ ρωμαϊκῶν χρόνων¹. Διτηρήθησαν δὲ τὰ ὀνόματα ταῦτα εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ χωρὶς καμμίαν οὐσιώδη μεταβολήν. Περὶ τούτου ἀμφιβολία δὲν ἐπιτρέπεται.

Καὶ τὰ παράλια ταῦτα, ὅπου σήμερον εἶναι ἡ Ἄλική καὶ ἡ Θημωνιά, κινοῦν τὴν προσοχὴν διὰ τὰ ἴχνη, τὰ ὁποῖα ἀπὸ πολὺν καιρὸν διασώζουν τῆς μικρᾶς εἰς αὐτὰ διαμονῆς πολυαρίθμου καὶ δραστηρίου πληθυσμοῦ, καθὼς καὶ τῆς καρτερικῆς φιλοπονίας του. Ἐπὶ ἐκτάσεως δὲ 1500 μέτρων ἀπὸ τὴν Ἄλικὴν μέχρι τοῦ Ντεμίρ - Χαλκᾶ, τοῦ δυτικῶς τῆς Θημωνιάς κειμένου, μόνον ἴχνη οἰκήσεων καὶ λατομείων βλέπει κανεῖς².

Καὶ κατὰ τὴν ἔκτασιν ταύτην ὑπῆρχον μέχρι τοῦ μεσαίωonos τρεῖς συνοικισμοί, ὁ Ντεμίρ - Χαλκᾶς, ἡ Θημωνιά, ἡ Ἄλική. Ἀπὸ τούτους δὲ σπουδαιότατος ἦτο ὁ συ-

---

¹ Κατὰ τὸν Perrot (Mémoire σελ. 94—96) τριῶν χωρίων ἴχνη δεικνύει ἡ Ἀστρίς ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς. Ἰχνη ἀρχαίου συνοικισμοῦ δὲν λείπουν καὶ εἰς περιοχὴν τοῦ Ποτοῦ (Mémoire σελ. 91), ὅπου φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν ὠχυρωμένη κώμη (Mémoire σελ. 96). Περὶ Ἄλικῆς καὶ Θημωνιάς θὰ γίνῃ λόγος εὐθὺς κατωτέρω.

² Perrot, Mémoire, σελ. 85 καὶ 86.

νοικισμὸς τῆς Ἀλικῆς, ἡ ὁποία ἦτο καὶ ἡ πρωτεύουσα¹. Καὶ οἱ κάτοικοι τῶν συνοικισμῶν τούτων ἐπεξεργάζοντο τὰ μάρμαρα. Ἀπὸ τὸ ἔργον δὲ τοῦτο ἐπλούτησαν καὶ ὠκοδόμησαν ἐνταῦθα μεγαλοπρεπεῖς, μαρμαρίνους, οἴκους. Ἦλθεν ὁμως ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ μαρμάρια τεχνουργήματα δὲν ἐξήτοῦντο καὶ οἱ συνοικισμοὶ οὗτοι παρήκμασαν. Ἀλλὰ τὴν παρακμὴν ἐπέτεινον ἀκόμη περισσότερο οἱ πειραταί, οἱ ὁποῖοι τὸν ὀλιγοστεύοντα πλέον πληθυσμὸν τῶν συνοικισμῶν τούτων ἠνάγκασαν νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν μεσόγειον Θάσον².

Παλαιὸς συνοικισμὸς, ὁ ὁποῖος ἐγκατελείφθη ἔνεκα τῶν πειρατῶν, ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν κοιλάδα, τὴν ἀπὸ τὸ χωρίον Κάστρον μέχρι τῆς παραλίας, ὅπου εἶναι τὸ ἐπίνειον τοῦ χωρίου τούτου, τὰ Λιμενάρια³. Ἐννοοῦμεν τὶς Καλύβες ἢ τὴν Μέσην, περὶ τῆς ὁποίας ἔγινε λόγος ὀλίγον ἀνωτέρω⁴.

Καὶ εἰς τὸ ἐπίνειον τῶν Μαριῶν ὑπῆρχε πιθανώτατα παλαιὸς συνοικισμὸς, ἐγκαταλειφθεὶς καὶ οὗτος ἀναμφιβόλως ἔνεκα τῶν πειρατῶν⁵.

Ὅτι δὲ καὶ ἡ ἐρήμωσις τῆς ἀρχαίας πρωτεύουσας τῆς Θάσου, τῆς κειμένης εἰς τὸν Λιμένα, πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν πειρατῶν, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ καταδειχθῇ ἰδιαιτέρως⁶.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, παράλιοι, συνοικισμοὶ θὰ ὑπῆρχον πιθανώτατα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, οἱ ὁποῖοι δι' ἓνα ἢ δι'

¹ Ἐπιγραφὰς τῆς Ἀλικῆς καὶ περιγραφὴν τῶν ἐρειπίων τῆς ἐδημοσίευσεν ὁ Bent εἰς τὸ Journal of hellenic Studies τόμ. 8, 1887 σελ. 409.

² Perrot, Mémoire σελ. 93.

³ Conze, Reise σελ. 36.

⁴ Σελ. 19.

⁵ Conze, Reise σελ. 36. Ὁ Conze συμπεραίνει τὸν συνοικισμὸν ἐκ τινος ἀρχαίου φρέατος ὑπάρχοντος ἐκεῖ. Ἀλλ' ὁ Perrot (Mémoire σελ. 97) λέγει ὅτι εἰς τὸ ἐπίνειον τῶν Μαριῶν δὲν φαίνεται νὰ ὑπῆρξε συνοικισμὸς.

⁶ Καὶ εἰς τὴν Ἰμβρον οἱ πειραταὶ ἐξώθησαν τοὺς κατοίκους τῆς ἀρχαίας πόλεως τῆς νήσου ἀπὸ τῆς παραλίας εἰς τὴν μεσόγειον Παναγίαν (Conze, Reise σελ. 81).

ἄλλον λόγον μᾶς εἶναι ἄγνωστοι, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων οἱ κά-
τοικοι ὑπεχώρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου ἕνεκα τῶν
πειρατῶν ἢ ἐξωντώθησαν ὑπ' αὐτῶν¹.

Εἰς πολλὰ μέρη τῶν παραλίων τῆς Ἑλλάδος, τῶν νήσων
αὐτῆς, τῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῶν παραλίων
τέλος τῆς Μεσογείου, διασώζονται ἀκόμη ἴχνη ὀχυρῶν πύρ-
γων. Ἡ ἴστανται ἀκόμη, μελαγχολίαν ἀποπνέοντα, τὰ μεγα-
λοπρεπῆ των ἐρείπια, ἀλλοῦ μὲν αἰρόμενα εἰς ἰκανὸν ὕψος,
ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἀλλοῦ δὲ εἰς ὀλιγώτερον. Ἀλλὰ
διασώζονται καὶ πύργοι, οἱ ὅποιοι καὶ σήμερον ἀκόμη ἀκέ-
ραιοι ὑψούμενοι ἐπιδεικνύουν μὲ κάποιαν ὑπερηφάνειαν
τὸ μέγεθός των, τὴν κεραμοσκεπῆ, μαυρισμένην ἀπὸ τὴν
πολυκαιρίαν, στέγην των, τὴν ἀρχαιοπρεπῆ κατασκευὴν των.

Περὶ τῶν πύργων τούτων πολλοὺς θρύλους ἔπλασεν ἡ
φαντασία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ πολλαὶ δημῶδεις παρα-
δόσεις διατηροῦνται εἰς τὸ στόμα του καὶ σήμερον².

Οἱ πύργοι οὗτοι ἀνάγουν τὴν ἰδρυσίν των ἢ εἰς τοὺς
ἀρχαίους ἑλληνικοὺς χρόνους, ὅποτε τοὺς μετεχειρίζοντο διὰ
νὰ ἀποκρούουν ἀπ' αὐτῶν τὰς ἔξωθεν προσβολὰς καὶ τὰς
ἀποβιβάσεις ἐχθρῶν ἢ πειρατῶν³, ἢ εἰς τοὺς μεσαιωνικοὺς

¹ Οἱ ἀρχαῖοι Θάσιοι, λέγει ὁ L. de Launay (Chez les grecs de Tur-
quie σελ. 137), εἶχον ἐγκαθιδρυθῆ εἰς τὴν παραλίαν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρ-
χον τοποθεσίαι εὐνοϊκώταται εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἀλλ' ὅμως πολλοὶ πειρατείας
αἰῶνες ἀπώθησαν κατὰ μικρὸν τὰ νεώτερα χωρία πρὸς τὰ ὄρη, ὅπου οἱ κά-
τοικοι ἦσαν ἀσφαλέστεροι κατὰ τὰς ἀποβιβάσεις τῶν πειρατῶν. Καὶ ἡ νοση-
ρότης τῆς βορείας παραλίας ἀκόμη περισσότερον συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐγκατά-
στασιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἄλλως δὲ ἐν Θάσῳ περισσότερον ἢ ἀλλαχοῦ διατη-
ρεῖται ζωηροτάτη καὶ πρόσφατος ἡ ἀνάμνησις τῶν τολμηρῶν πειρατικῶν ἐπι-
θέσεων, αἱ ὁποῖαι μόνις ἀπὸ πεντηκονταετίας ἔπαυσαν ταράττουσαι τὸ Αἰγαῖον.

² Βλ. περὶ αὐτῶν δείγματος χάριν Ν. Γ. Πολίτου, Μελέτας τοῦ βίου καὶ
τῆς γλώσσης τοῦ Ἑλλ. λαοῦ, παραδόσεις μέρ. 1 ἐν Ἀθήναις 1904 (βιβλ.
Μαρασλῆ) σελ. 88—94, ὅπου ἀναφέρονται αἱ λαϊκαὶ παραδόσεις περὶ δύο
πύργων τῆς Νάξου.

³ Perrot, Mémoire σελ. 99.

καὶ τοὺς νεωτέρους, ὁπότε κυρίως ἐχρησίμευον πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν πειρατῶν. Ἡ ἐχρησίμευον ὡς καταφύγιον καὶ ἀμυντήριον εἰς τοὺς διεσκορπισμένους εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ ἐργαζομένους ἐκεῖ, ὡσάκις ἀπροσδοκῆτως ἀπεβιβάζοντο πειραταί. Καὶ οἱ τοῦτον ἔχοντες τὸν προορισμὸν πύργοι ὑψοῦντο ἢ ἐντὸς εὐφόρων ἀγρῶν ἢ εἰς τοποθεσίας, ὅπου οἷονδήποτε διεξαγόμενον ἔργον συνεκέντρωνε πλῆθος ἀνθρώπων, αἱ ὁποῖαι ὅμως τοποθεσίαι ἦσαν ἀπομεμακρυσμένα ἀπὸ τὰς πόλεις¹.

Τοιοῦτοι πρὸς φρούρησιν πύργοι ἠγείροντο καὶ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς παραλίας, τῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον, τῆς Γαλλίας. Ἐντὸς αὐτῶν φύλακες ἡμέραν καὶ νύκτα ἐφρούρουν ἄγρυπνοι καὶ ἔβλεπον πρὸς τὴν θάλασσαν. Καὶ ὅταν παρητήρουν ὅτι ἔρχεται μακρόθεν πλοῖον καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν ἀκτὴν, ἂν μὲν ἦτο ἡμέρα, ἐνεπήγνυον ἐπὶ τοῦ πύργου λευκὴν σημαίαν, ἂν δὲ νύξ, εἰς τὸ ἕνα φῶς, τὸ ὁποῖον πάντοτε ἔφεγγεν, ἦναπτον καὶ δεύτερον. Οἱ κάτοικοι ἠγείροντο τότε καὶ ὠπλίζοντο καὶ ἐπετίθεντο ἐναντίον τῶν πειρατῶν².

Παρόμοιόν τι συνέβαινε ἀναμφιβόλως καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς δὲ τὴν Χίον πύργοι πρὸς ἀναγγελίαν τῶν μακρόθεν ἐρχομένων πειρατικῶν πλοίων ὑπῆρχον εἰς τὰ παράλια τῆς. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ εἰς τὰ περισσότερα χωρία τῆς νήσου καὶ εἰς πολλὰς ἀκόμη τῆς μεσογείου νήσου ὀχυρὰς τοποθεσίας πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἀποβιβασθέντων πειρατῶν ἢ πρὸς προφύλαξιν ἀπ' αὐτῶν. Καὶ ἐντὸς τῶν πύργων τούτων ἐνεκλείοντο οἱ κάτοικοι ὅταν ἐπῆρχοντο οἱ πειραταὶ καὶ ἀπ' αὐτῶν προσεπάθουν νὰ τοὺς ἀποκρούσουν³.

¹ L. Ross, Reisen auf den griechischen Inseln des ägäischen Meeres ἐν Στουγάρδῃ καὶ Τυβίγγῃ 1840 σελ. 133.

² Zinkeisen, Geschichte des osmanischen Reiches τόμ. 4 ἐν Γόττῃ 1851 σελ. 305.

³ Ἀπὸ τὰ σωζόμενα ἴχνη καὶ εἰρεῖα τῶν πύργων, ἀπὸ ὅσα μᾶς μεταδίδουν περὶ αὐτῶν οἱ Εὐρωπαῖοι περιηγηταὶ εἰς τὰς περιηγήσεις των, ἀπὸ ὅσα

Ἄλλ' ἄς ὀμιλήσωμεν λεπτομερέστερον περὶ τῶν πύργων τῆς Θάσου.

Καὶ πρῶτον εἰς τὸν Λιμένα, ὅχι μακρὰν ἀπὸ τὰς ὀλίγας οἰκίας, τὰς ὁποίας μόνας εἶχεν ἄλλοτε, ἔβλεπε κανεῖς, μόλις ἀπεβιβάζετο πύργον καταπεπτωκότα¹, ἐκτὸς ἐννοεῖται δύο ἄλλων, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται ἀκόμη πρὸς ἀνατολὰς ἐπί τινος δασώδους ὄρεινῆς προεκτάσεως— ὅπου ἀκριβῶς ἦτο καὶ ἡ ἀρχαία ἀκρόπολις—, καὶ οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν μέρος τῆς μεσαιωνικῆς ὀχυρώσεως τοῦ Λιμένος.

Κατὰ δὲ τὴν ὁδόν, τὴν ἀπὸ τῆς Ποταμιᾶς πρὸς τὸν Θεολόγον, εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς πρώτης καὶ ἐπὶ τῆς πεδιάδος, τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν, ὑψοῦτο πύργος ἀρχαῖος ἑλληνικὸς, ἐρειπιωμένος, στὸ Ἑλληνικὸ ὀνομαζόμενος².

Νοτίως δὲ τοῦ Θεολόγου καὶ ἐπὶ τῆς ἀντικρινῆς (ἀριστερᾶς) ὄχθης τοῦ ρεύματος, τὸ ὁποῖον παρακολουθεῖ τὴν χαράδραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας κεῖται ὁ Θεολόγος, εἰς ἀπόστασιν δὲ ὀλίγων μόνον λεπτῶν τῆς ὥρας, κεῖται ἐρειπιωμένος ἀσβεστόκτιστος πύργος. Περὶ αὐτὸν πρὸ αἰῶνος καὶ πλέον,

---

διαλαλεῖ ἀκόμη τὸ στόμα τοῦ λαοῦ, ἀπὸ ἄλλας τέλος εἰδήσεις, τὰς ὁποίας δύναται τις καὶ ἄλλοθεν νὰ ἀρυσθῇ, εἶναι δυνατόν νὰ καταρτισθῇ πραγματεία περὶ τῶν πύργων, ἡ ὁποία θὰ ἀποβῇ πολύτιμος συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πειρατείας, τῆς ἀδιαρρήκτως συνυφασμένης μὲ τὸν βίον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ μεσαιωνικοῦ καὶ τοῦ τουρκοκρατουμένου.

¹ **Conze**, Reise σελ. 3. Εἰς πατριαρχικὸν ἔγγραφον τοῦ 1392, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ Acta et diplomata graeca τοῦ Miclosisch καὶ Müller (τόμ. 2, σελ. 218) γίνεται λόγος περὶ πύργου τοῦ Λιμένος τῆς Θάσου, ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀγιορειτικὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος (βλ. καὶ **V. Rayet**, Bulle de Constantin Paléologue εἰς τὸ Bulletin de correspondance hellénique τόμ. 3 1879 σελ. 405). Ἄτυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακριβώσω ἂν ὁ πύργος οὗτος εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Conze. Προσθέτω ἐνταῦθα ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ μονὴ τοῦ Παντοκράτορος ἔχει ἀγρούς ΝΑ τῆς τοῦ Λιμένος εἰς τὴν τοποθεσίαν Πραστεῖο (τὸ ἔγγραφον τοῦ 1392 ἀναφέρει Προάστειον), κείμενον ἐντὸς τῆς βοσκῆς τῆς ἀνηκούσης εἰς τὴν μονήν, ἔχει δὲ καὶ ἐντὸς τοῦ Λιμένος δύο τμήματα γῆς, ἐξ ὧν τὸ ἐν ἀνασκαφῆν ἤγαγεν εἰς φῶς μονὴν μὲ ἐκκλησίαν. Ἡ μονὴ τοῦ Παντοκράτορος ἔχει ἐνταῦθα καὶ ὀλίγα ἐλαιόδενδρα (πληροφορία Κ. Δημητριάδου, ἱατροῦ ἐν Λιμένι).

² **Conze**, Reise σελ. 28.

ὁπότε καὶ ἔδρα διοικητοῦ ἦτο τὸ χωρίον τοῦτο, ἔκειτο ἡ ὄθωμανικὴ συνοικία, τὴν ὁποίαν ἐξώντωσε πειρατικὴ ἐπιδρομὴ, ὅπως θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Νοτίως δὲ τῆς θέσεως ταύτης καὶ ἐπὶ ὄρους ὑψοῦται μέχει σήμερον ἀρχαῖον φρούριον, τὸ Κουφόκαστρον, τὸ ὁποῖον ἔδωκε τὸ ὄνομά του καὶ εἰς τὸ ὄρος τοῦτο¹.

Ἄλλὰ πύργοι πλεῖστοι ὑψοῦντο κυρίως εἰς τὴν νοτίαν παραλίαν τῆς νήσου, ἡ ὁποία ἦτο καὶ ἡ μᾶλλον εὐπρόσβλητος ὑπὸ τῶν πειρατῶν. Τούτους δὲ θὰ καταγράψωμεν ἀμέσως ἀναχωροῦντες ἀπὸ τῆς Ἀλικῆς, τῆς κειμένης εἰς τὰ νοτιοανατολικά τῆς νήσου καὶ προχωροῦντες πρὸς δυσμὰς καὶ παρακολουθοῦντες τὴν νοτίαν παραλίαν.

Λοιπὸν εἰς ἀπόστασιν τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς Ἀλικῆς συναντᾶ τις τὸ πρῶτον ἐρείπιον τοιούτου πύργου εἰς τὴν τοποθεσίαν Παλαιομάνδρια².

Δέκα λεπτὰ περαιτέρω κατέρχεται τις εἰς μικρὰν κοιλάδα, ὅπου ὑπάρχουν σιτοφόροι ἀγροί. Ἡ κοιλὰς καλεῖται Θημωνιά, ἀπολήγει δὲ πρὸς τὴν θάλασαν εἰς ἐπίπεδον παραλίαν. Ὑπεράνω δὲ τῆς κοιλάδος καὶ ἐπὶ ὄρους κειμένου πρὸς τὰ ΒΒΑ ἴστανται ἀκόμη λείψανα, ἄξια λόγου, στρογγύλου ἐλληνικοῦ πύργου³.

Καὶ περαιτέρω καθ' ὅσον προχωρεῖ τις ἐξ ἀνατολῶν πρὸς τὴν Βαθιὰν Ποταμίαν — τοποθεσίαν κειμένην πρὸς δυσμὰς τῆς Θημωνιάς — συναντᾶ λείψανα οἰκοδομῶν καὶ λείψανα ἄλλου στρογγύλου πύργου, ὁ ὁποῖος κεῖται ἀκριβῶς ἐπὶ τινος βραχέδους ἀκρωτηρίου, Πυργίρια καλουμένου. Τετράγωνος, καταπεπτωκώς, πύργος παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν θέσιν Ἀμυγδαλιά, τὴν κειμένην δυτικώτερον τῆς Βαθιάς Ποταμιάς. Καὶ ὁ πύργος οὗτος χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν τελευταίων αἰώνων. Πρὸς οἰκοδομήν του μετεχειρίσθησαν

¹ Σχινᾶ, ὁδοιπ. σημ. Μακεδ. τεῦχ. 3ον σελ. 863.

² Conze, Reise σελ. 31.

³ Conze, Reise σελ. 32. — Σχινᾶ, ὁδοιπ. σημ. Μακεδ. τεῦχ. 3 σελ. 849.

μάρμαρα ἀρχαίων ἐλληνικῶν κτισμάτων. Ἐπειδὴ δὲ τριγύρω ἐνταῦθα κεῖνται καὶ ἄλλοι, ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν χρόνων, οἰκοδομήσιμοι λίθοι, εἰκάζεται ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἠγείρετο ἐνταῦθα οἰκοδομή, πύργος πιθανώτατα, ὡς συνέχεια τῶν μέχρι τοῦδε μνημονευθέντων ὄχυρωμάτων¹.

Στὸ Καλάμι, ἐπὶ τῆς νοτιωτάτης παραλίας², ὑπάρχουν ἴχνη παλαιοῦ συνοικισμοῦ. Πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ δὲ τοῦ Καλαμιοῦ κεῖται ἡ πεδιάς Ἀστρίς, παράγουσα ἔλαιον καὶ ἄριστον οἶνον. Ἡ πεδιάς ἔχει δύο πύργους, εἰς τοὺς ὁποίους πιθανώτατα κατέφευγον οἱ ἐργαζόμενοι εἰς αὐτήν, ὅταν ἀπεβιβάζοντο πειραταί. Τοῦ ἐνὸς σώζονται ἀκόμη μόνον τὰ θεμέλια καὶ μερικοὶ λίθοι. Ὁ ἄλλος σώζεται πληρέστερος. Καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς πεδιάδος ταύτης παρατηροῦνται τὰ ἐρείπια πύργου, τῆς Ἀβατζιναῖας, ἄλλα δὲ εἰς ἡμίσειαν ὄραν μακρὰν ἐπὶ ὄρεινοῦ ὑψώματος, τοῦ Καμνουρόχαλκου. Ἐνταῦθα βλέπει κανεὶς τὰ ἴχνη πύργου μεταγενεστέρου³.

Ἐρειπιωμένος πύργος φαίνεται ὅτι ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ χωρίον Κάστρον⁴.

Ἰχνη ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πύργου σώζονται καὶ εἰς τὴν παραλίαν, τὴν ἀπέναντι τῶν Μαριῶν.

Ὅστις δὲ μεταβῆ ἀπὸ τὸ ἐπίνειον τῶν Μαριῶν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο, συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον Παλαιόκαστρον.

¹ Conze, Reise σελ. 33. Περὶ τοῦ πύργου τούτου πιθανώτατα κάμνει λόγον καὶ ὁ Σχινᾶς ἐν ὁδοιπ. σημ. Μακεδ. τευχ. 3 σελ. 854 καὶ 855.

² Ἐνταῦθα κεῖται καὶ τὸ νοτιώτερον ἀκρωτήριο τῆς νήσου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται τὰ Κόκκινα. Ἐσφαλμένως δὲ καλεῖ τὸ ἀκρωτήριο τοῦτο ὁ Perrot (εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπομνήματός του, ὅπου δημοσιεύει τὸν χάρτην τῆς νήσου) καὶ ὁ Σχινᾶς (ὁδοιπ. σημ. Μακεδ. τευχ. 3^{ον} σελ. 856) Κέφαλον. Κεφαλᾶς (καὶ ὄχι Κέφαλος) καλεῖται ἀκρωτήριο ΝΔ τῆς νήσου, ὅπως τὸ ὀνομάζει ὀρθῶς ὁ Conze εἰς τὸν χάρτην, τὸν ὁποῖον ἔχει εἰς τὸν ἐν τέλει πίνακα 1 καὶ ὁ χάρτης τοῦ αὐστριακοῦ ἐπιτελείου. Ἐσφαλμένως μόνον ὀνομάζουν τὸ ἀκρωτήριο Κέφαλον καὶ ὄχι ὀρθῶς Κεφαλᾶν.

³ Conze, Reise σελ. 34.

⁴ Σ. Μερτζίδου, ἱστορία τῆς Θάσου, Καβάλλα 1911 σελ. 28.

Κεῖται ἐπὶ κορυφῆς βουνοῦ. Συνίσταται ἀπὸ τὰ ἐρείπια ὀχυρώσεως ἀναμφισβητήτως μεσαιωνικῆς. Ἀκριβῶς τὸ Παλαιόκαστρον κεῖται ἐκεῖ ὅπου τελειώνουν οἱ ἀγροὶ τοῦ Κάστρου καὶ ἀρχίζουν οἱ τῶν Μαριῶν .

Ἐπὶ δὲ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ χειμάρρου, ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν κοιλάδα, ἐντὸς τῆς ὁποίας κεῖται τὸ Καζαβίτι, ἴστανται τὰ ἐρείπια ἀρχαίου ἐλληνικοῦ τετραγώνου πύργου. Ἡ δὲ θέσις, ὅπου ὑψοῦτο ὁ πύργος, καλεῖται Τσουνκνίδα .

Καὶ εἰς τὸ ἐπίνειον τοῦ Βουλγάρου ὑπάρχει πύργος, ὁ ὁποῖος μάλιστα, κατὰ τινα πληροφορίαν, εἶνε καὶ ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ ὅλους .

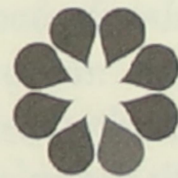
ΧΩΜΑΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΛΙΜΕΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΡΗΓΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΣΚΑΛΑ ΜΑΡΙΕΣ, ΘΑΣΟΣ
ΤΗΛ.: 6944 163263 - 25930 52741

AEGEAN

ΥΓΡΑ ΚΑΥΣΙΜΑ - ΛΙΠΑΝΤΙΚΑ
ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΑ - ΑΞΕΣΟΥΑΡ
ΕΛΑΣΤΙΚΑ ΠΑΝΤΟΣ ΤΥΠΟΥ
ΕΠΙΣΚΕΥΗ - ΣΩΛΗΝΕΣ
ΥΨΗΛΗΣ ΠΙΕΣΕΩΣ

ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Λιμενάρια 64002 Θάσος
Τηλ.: 25930 52482
Κιν.: 6972 720506

Θασίων *γη*
διμηνιαίο περιοδικό της Θάσου

*Σας ευχόμαστε
Καλήν Χρονιά*

